

JORNADA LA CIUTADANIA COM A PROMOTORA DE NORMES

Sant Sadurní d'Anoia, 23 de novembre de 2007

Senyor alcalde, senyors regidors, senyores regidores, senyores i senyors, en primer lloc, vull agrair la invitació per parlar d'aquesta qüestió, de la participació, i fer-ho aquí, a Sant Sadurní, amb l'oportunitat de compartir aquesta estona amb vostès. Crec que és fonamental que la gent conegui el Parlament, i es pot conèixer de moltes maneres; per mitjà de la televisió, veient les sessions plenàries, anant al Parlament, o justament que el Parlament es desplaci; també mitjançant la feina que fan els diputats territorials. I per tant, des d'aquest punt de vista, poder estar avui aquí, amb vostès, no deixa de ser coherent amb el que intentem predicar de manera permanent, que és aquesta mútua coneixença entre ciutadania i institucions. Per tant, agrair-los aquesta invitació i entrar ja en matèria, perquè en definitiva, per això m'han convidat.

Millorar la participació de la ciutadania en la vida política –i millorar es pot millorar en quantitat, però també es pot millorar en qualitat; aquest, per mi, és el concepte clau en la manera de fer política del segle XXI– és un pas absolutament necessari.

És a dir, la Catalunya del segle XXI –com farem política el segle XXI?– passa justament per millorar la participació de la ciutadania i els mecanismes de participació ciutadana.

I aquesta expressió que faig només començar no la faig per quedar bé, ni perquè estiguem en unes jornades de participació. No es tracta de repetir idees amables, o més o menys amables, no es tracta d'omplir-se la boca de participació per després deixar les coses com estan, perquè aquesta és una pràctica massa habitual.

Sovint hi ha uns tòpics en política que es fan servir, i de participació en parla tothom, però, després, a l'hora de la veritat, s'ha de concretar. I s'ha de concretar, moltes vegades, amb un exercici de coherència i de valentia, que no

és senzill, perquè les inèrcies són les que són, trencar-les costa molt. Però en aquests moments, trencar inèrcies és absolutament indispensable.

També és veritat que no es pot canviar tot d'un dia per l'altre. És a dir, podem esperar moltes coses de la participació ciutadana, però segurament que tampoc és el remei als mals d'una societat com la que vivim en aquests moments, complexa, molt complexa i, a més, que no expressa de manera activa ni passiva, diria jo, interès per la política.

Les darreres enquestes del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) –i parlo d'uns quants anys, amb una certa perspectiva– donen uns paràmetres bastant comuns, entre els quals que més de la meitat de la població –i la dada és preocupant– es mostra poc o gens interessada en la política. Més de la meitat de la població diu que la política l'interessa poc o no l'interessa gens, i aquesta és una dada real, i que ens ha de fer pensar en moltes coses.

En aquesta mateixa línia, i volent aprofundir una mica en la qüestió, i sobretot també per veure què havíem de fer al Parlament, com a institució, vam fer una enquesta molt més específica. Vam obtenir una sèrie de dades que també són preocupants, però també alguna de positiva. I m'hi refereixo seguidament.

D'entrada, ens expressava això mateix. L'enquesta del CEO donava tot un seguit de dades per les quals els ciutadans se senten lluny, no coneixen els diputats. Però també deien, en la mateixa enquesta –això és molt curiós i ho remarco–, que qui coneixia, qui s'informava de la feina que es feia al Parlament, la valorava molt positivament, hi havia una relació directa. “Jo conec què es fa al Parlament, sé què es fa al Parlament, m'informo del que es fa al Parlament regularment, valoro positivament el que es fa al Parlament”.

I al revés, qui no coneixia, qui no sabia què fèiem al Parlament, qui no tenia interès per informar-se'n, queia en el tòpic negatiu. Automàticament, rebutjava, no estava d'acord, no confiava, fins i tot, en la institució.

Per tant, qui segueix el que fem al Parlament opina que fem bé la feina i ens té confiança i, al revés, qui no sap què es fa al Parlament la valora malament, desconfia de nosaltres. I amb percentatges massa elevats, fins i tot, acaba desconfiant del sistema democràtic. I això és el més preocupant.

M'agafo a la dada positiva: qui coneix la feina, la valora, i aquí hi ha una pista molt important de com s'han d'enfocar les coses. En aquest sentit, per tant, els alts índexs d'abstenció que hi ha hagut en les darreres convocatòries electorals, fossin referèndums, fossin eleccions, i que han cridat molt l'atenció, ens han de preocupar. Ens han de preocupar, però jo penso que ens ha de preocupar molt més aquest desinterès, entre altres coses perquè hi ha paràmetres que s'han de tenir més en compte abans de treure conclusions precipitades.

I poso un exemple, un altre exemple que és absolutament rellevant. Les cinc ciutats amb més habitants de Catalunya, a les darreres eleccions municipals, són les que van tenir un percentatge més alt d'abstenció, mentre que les ciutats menors, de menys nombre d'habitants, van tenir un percentatge més alt de participació —és a dir, com més petita la ciutat, el poble, més participació—, fins al punt que en un 76 per cent dels pobles de Catalunya hi va haver una participació del voltant del 70 per cent, que ja està bé.

Per tant, aquesta és una dada que també ens ha de fer reflexionar. És a dir, perquè la gent que viu a ciutat, com més gran és la ciutat menys vota, i en canvi la gent que viu a poble vota més. Hi ha elements de proximitat, però caldria fer una anàlisi molt més aprofundida. En qualsevol cas, el que és evident també és que, com deia abans, ens ha de preocupar l'abstenció, però, sobretot, el que ens ha de preocupar és el desinterès de la ciutadania per la cosa pública, per la política, però, sobretot, per la cosa pública.

Cal entendre, i cal recordar, que els ciutadans no són clients, que els ciutadans són els amos o, si voleu dir-ho d'una altra manera, els responsables del negoci, i ja sé que és molt col·loquial, però és absolutament gràfic: els ciutadans no són els clients, són els responsables del negoci. Per tant, els polítics també han d'actuar en conseqüència en això.

El bon funcionament, la bona salut de la democràcia depèn de la ciutadania i, si em permeten el símil esportiu, el bon estat de forma no s'aconsegueix ni es manté fent només l'exercici d'anar a votar cada ics anys. La forma no l'adquirim anant a votar només. La forma en democràcia s'ha de mantenir per un exercici regular d'informació, de participació i d'implicació política.

Cal fer exercici de la democràcia, perquè només amb una ciutadania informada, només amb una bona cultura política, només amb un país en bona forma democràtica, es poden prevenir i combatre els mals que amenacen i corrompen el funcionament del sistema democràtic.

I aquí torno a repetir un concepte que, per mi, és fonamental: la participació, si no va lligada a una bona política d'informació –i quan parlo d'informació no estic parlant de mitjans de comunicació, no estic parlant d'opinió, estic parlant d'informació, en el sentit neutre de la paraula informació–, si la participació no va lligada a la informació perd també molt de sentit.

És en aquest punt que cal plantejar-se el fet que, tot i que vivim en un món i en un temps de grans canvis –està canviant tot d'una manera extraordinària i molt de pressa–, seguim instal·lats en formes polítiques del segle XX i en algun cas del segle XIX, fins i tot. No ha evolucionat determinada litúrgia, sigui parlamentària, sigui municipal, sigui de govern, és igual.

El món ha canviat molt més que no pas les maneres de fer política i, per tant, és hora ja de plantejar-se seriosament canvis en la manera d'articular la participació de la ciutadania, d'introduir canvis en un sistema representatiu que fou concebut quan la majoria de la gent no sabia ni llegir ni escriure, i quan només els privilegiats tenien accés a la informació política.

Per tant, s'ha de renovar amb noves maneres de fer política, hem d'adaptar la democràcia representativa a la societat, als temps i a les possibilitats actuals, que, a més, no són poques. Ha canviat d'una manera extraordinària tot això i hem de saber-ho aprofitar.

Al Parlament ho hem intentat, ho estem intentant, aquest és un procés que no es fa d'un dia per l'altre. Jo crec que s'ha de treballar pel futur i s'ha de treballar amb una perspectiva de temps llarga, però s'ha de treballar constantment, sense defallir. I en aquest sentit, hem introduït facilitats, hem introduït nous mecanismes perquè la ciutadania estableixi contacte directe amb el Parlament, se n'informi i hi participi. I aquí hi ha diversos elements.

En aquestes jornades, per exemple, tenen força importància les iniciatives legislatives populars, que es van reformar per llei a final de la darrera legislatura. Es corregiren mancances de l'anterior llei, s'ha fet més senzill tot el procés, que no deixa de banda els seus promotors, perquè abans es donava la circumstància que es feia una ILP –iniciativa legislativa popular–, però després, a l'hora de la veritat, no es podia defensar en el Parlament; ara es pot defensar, la gent que ha recollit les signatures pot fer-ne la defensa, amb tot els riscos que això té, que són molts. Per tant, d'alguna manera, vam fer un canvi per obrir a la ciutadania la participació en el procés d'elaboració legislativa.

Hi ha molts altres exemples: el Canal Parlament per nosaltres és una aposta molt directa en això, des del punt de vista del fet que tots els plens i totes les comissions que es fan al Parlament en aquests moments es poden veure en directe per la tele o per internet. Per tant, estem intentant arribar a molta més gent, facilitar la informació, perquè, quan es fa el Ple del Parlament el protagonista no és qui fa de mitjancer, sinó qui està parlant en aquell moment; i l'altre protagonista és el ciutadà que ho està veient.

Per tant, estem intentant fer -hi coses. Però per fer aquest pas, per posar al dia la democràcia representativa, el més important de tot és que ens ho hem de creure. I jo aquí poso molts dubtes damunt la taula. No m'agrada gens parlar dels polítics, perquè penso que, com en tot, de polítics, n'hi ha de bons i de dolents, com en totes les professions. Però sí que crec que, institucionalment, ens falta un punt de valentia i un punt de coherència, i això no és fàcil.

Hi ha uns moments determinats en què s'han de prendre decisions. És a dir, hem de ser conscients que estem en un canvi d'època i, per tant, hem d'actuar en conseqüència i amb coherència. I prendre decisions en determinats moments és arriscat, però si s'actua amb valentia i amb coherència –hi insisteixo, amb valentia i amb coherència– tot plegat és molt més fàcil.

Nosaltres podem reclamar a la ciutadania que hi cregui si nosaltres hi creiem. Si nosaltres no fem aquest exercici previ de creure-ho, i per tant d'aplicar-ho amb totes les conseqüències, amb tot el rigor, no ens en sortirem.

Si no donem exemple, si no donem exemple de polítiques de participació, no podem demanar a la ciutadania que es comprometi amb la cosa pública, no podem demanar a la ciutadania que participi, perquè nosaltres mateixos som els primers que no ho fem. I jo crec que en aquest país encara ens costa massa, a tots plegats, determinats exercicis fer-los amb molta més naturalitat, tranquil·litat i sense por, sobretot sense por, perquè el debat és absolutament necessari a la democràcia del segle XXI.

Al cap i a la fi, la democràcia d'un país, hi insisteixo, en ple segle XXI –m'ho hauran sentit dir moltes vegades, això del segle XXI, però és que és així, el món està canviant i no en som prou conscients–, una democràcia d'un país en ple segle XXI, no es pot permetre el luxe de mantenir-se desconnectada de la seva ciutadania i, per tant, no es pot permetre aquesta llunyania, distància, desconexió de ciutadania amb els seus representants polítics durant el temps que pugui durar la legislatura.

Ens és imprescindible que el conjunt del país entengui el context en què ens trobem. Tenim molts reptes sobre la taula, molts, i molts reptes que afecten, sobretot en aquests moments, la qualitat de vida de les persones i molts reptes que, a més, són claus per definir el futur d'aquest país, el futur de Catalunya.

El Parlament intenta fer-se'n ressò, intenta complir la seva funció –no és fàcil–, però les respostes no han de venir del Parlament només, és una part de les respostes. Les respostes també han de venir del Govern, han de venir dels ajuntaments i han de venir de la mateixa societat. I remarco “ajuntaments i de la mateixa societat” perquè justament els ajuntaments són l'administració més propera al ciutadà, és la que és més creïble o la que és menys creïble. I, per tant, la implicació directa amb l'ajuntament, l'exemple que pugui donar l'ajuntament és fonamental per crear una consciència ciutadana en la primera corona.

I aquí, moltes vegades, com que els ajuntaments són tan diversos i les polítiques poden ser tan diverses, podem perdre alguna perspectiva important. La mateixa reflexió serveix per a la societat. La societat s'ha d'implicar. A Catalunya ens omplim molt la boca de “la societat civil”, moltíssim; bé, doncs hi ha una reflexió molt profunda a fer sobre com ha d'actuar aquesta societat, com s'ha de comprometre aquesta societat civil al segle XXI en relació amb la cosa pública.

Ara que, a cop de trens, d'apagades elèctriques, de sostingudes opacitats del dèficit fiscal, de promeses incomplertes reiteradament des del punt de vista de la política, augmenta el nombre dels que entenen que no tan sols tenim dret a decidir sobre el nostre futur, sinó que necessitem decidir-lo plenament, ara ens cal més que mai comptar amb una ciutadania informada i implicada en la vida política de les ciutats i del país.

La democràcia és el govern del poble i ara més que mai cal que el poble defugui els tòpics i estigui ben informat per poder participar i decidir.

El dret de decidir comença a estar de moda. Compte, ara no entro en la batalla política, els demano si us plau que no m'interpretin per aquí, no entraré en aquesta qüestió. El que és evident és que cada vegada hi ha més consciència que el dret de decidir és fonamental per a la política i això ho estan dient de diverses maneres, amb diverses expressions, diversos partits i plataformes ciutadanes, i societat civil.

Doncs bé, si el dret de decidir és tan important, el paper de la ciutadania vol dir que és rellevant i, per tant, o som conscients que això ho de fer ben fet o el futur del país no acabarà d'estar d'acord amb el que ens demana el segle XXI.

Per tat, la meva obligació és demanar-los que s'informin, que participin, que s'impliquin –en fi, alguns de vostès ja ho estan, però jo crec que es pot dir de dues maneres, no? Que facin tot això o que facilitin que tot això passi, no? I que ho facin tant en la vida del seu poble, de la seva ciutat, com del seu país. És tan important que hi impliquem la ciutadania, que facilitem que s'hi impliqui la ciutadania, com que la mateixa ciutadania sigui capaç d'implicar-s'hi.

Per tant, hi insisteixo, necessitem moltíssim millorar el vincle de la ciutadania amb els ajuntaments, amb el Parlament, amb el Govern, amb la feina que s'hi fa. Hi ha mecanismes per a fer-ho, hi ha portes obertes que els representants polítics no podem tancar de cap de les maneres. De vegades és còmode tancar una porta, però no és útil, ni és pràctic, ni és bo per al futur, i per tant hem de ser capaços de deixar obertes aquestes portes de manera permanent perquè el debat sigui real, el debat sigui efectiu i puguem treure conclusions que ens ajudin a superar i a progressar com a poble, com a ciutat –hi insisteixo– i com a país.

En definitiva, això és treballar per la ciutadania i això és el que la ciutadania després podrà fer servir per avançar col·lectivament.

I encara podem i encara estem obligats a posar-ho més fàcil, a cercar noves maneres de millorar la informació i la participació. Aquest és un repte permanent. És a dir, estem en un terreny en què els avenços poden ser increïbles. Tenim un terreny immens per explorar, però ens hem d'atrevir a explorar-lo, i això de vegades costa una mica.

És evident que hem de tenir consciència dels límits necessaris perquè la presa de decisions funcioni eficaçment, però al mateix temps que reclamem eficàcia en la nostra presa de decisions, hem de ser conscients que aquestes han d'anar acompanyades de la màxima representativitat i la màxima participació. En aquest pas concret també hi va una bona part del futur de la Catalunya del segle XXI.

Espero que aquestes reflexions, que són pensaments en veu alta però que també porten, d'alguna manera, una reflexió feta a partir de la praxi política, i sobretot de veure què està passant en molts indrets, en molts ajuntaments, en el mateix Govern, en el mateix Parlament, de parlar amb gent de la societat civil que t'està expressant inquietuds en aquest sentit, espero que els puguin servir d'alguna cosa. Si més no, la meva aportació al debat ha volgut ser en positiu i ha volgut ser aquesta.

Moltes gràcies per la invitació, hi insisteixo, i que en aquesta jornada puguin fer molta i bona feina.

Moltes gràcies.